

кусство кино“. Тут ще один аспект творчості Івана Дзюби — популяризація здобутків української культури в Росії у таких журналах, як „Дружба народів“, „Новый мир“, „Вопросы литературы“, де особливо багато друкувався у другій половині ХХ ст.

Пригадуємо, як натхненно і скрупульозно працював І. Дзюба над статтею для ЕСУ про Башкортостан, здавалося б, що тема далека для гуманітарія, але Іван Михайлович підготував фундаментальну, фахову статтю-дослідження про цю країну.

Нині у світі для оцінки роботи науковця використовують індекс цитувань, що визначає вплив ученого на світову науку та оцінює проведені ним

дослідження. Для гуманітаріїв, особливо українознавців, — це певна проблема. Не помилимося, коли скажемо, що книжка Івана Дзюби „Інтернаціоналізм чи русифікація“, видана українською, російською, англійською, французькою, італійською, китайською, в'єтнамською мовами, має чи не найвищий індекс цитувань серед гуманітарних видань, створених в Україні, а її автор зробив для утвердження України у світі більше, ніж сотні дипломатів за всі часи існування української дипломатії.

НТШ в Україні щиро вітає д. чл. Товариства (від 22 жовтня 1998 р.) Івана Дзюбу з його 80-літтям. „Нехай не знає втоми та рука, що добре зерно в добру землю сіє...“

Микола ЖЕЛЕЗНЯК

19 лютого 2011 р. голові Лікарської комісії НТШ, дійсному членові НТШ (від 17 грудня 2005 р.), членові Головної управи Українського лікарського товариства, Товариства медичної генетики, Всеукраїнського генеалогічного товариства і Геральдичного товариства, голові Комісії координації наукових досліджень та публікацій в УЛТ у Львові, відповідальному редактору „Лікарського збірника“

та щоквартального „Українського інформаційного бюлетня здоров'я“, завідувачу Видавничої комісії до 100-ліття УЛТ Зиновії Олександрівні Служинській виповнилося 75 років.

Народилася Зиновія-Лариса Служинська в м. Ходорові у родині лікаря і громадського діяча Олександра Білинського. І батько, і мати (Меланія Білинська-Волинець) активно працювали в „Просвіті“, „Рідній школі“, „Союзі українок“. В родині панувала атмосфера поваги до науки, культури, українських традицій. 1953 р. З. Служинська закінчила Львівську середню школу № 5. У 1953—1958 рр. навчалася на біологічному факультеті Львівського державного університету ім. І. Франка (нині — Львівський національний університет ім. І. Франка). Здобувши диплом за спеціальністю „Медична та популяційна генетика“, працювала в генетичній лабораторії, створеній проф. Андрієм Лазаренком. Але в тодішній радянській дійсності генетика належала до найбільш ідеологічно переслідуваних наукових дисциплін. Репресій зазнали і генетика, і генетики. Ця наука була виключена з наукових та навчальних програм, а генетики звільнені з тавром „неблагонадійних“, вейсманістів — морганістів — менделістів. Не оминула чорна хвиля ревізій, звинувачень, осуду і А. Лазаренка. Лабораторію закрили. Зиновія Служинська виступила на захист свого Учителя. Цей благородний вчинок молодого науковця відразу був оцінений як арамольний і зафіксований в особистій справі, що передавалась у всі наступні місяці праці. Від 1960 р. Зиновія Олександрівна працювала у Львівському державному медичному інституті (нині — Львівський національний медичний університет ім. Данила Галицького) старшим лаборантом кафедри терапії. 1965 р. „анафему“ з генетики було знято. Зиновія Служинська вступи-

ла до аспірантури на кафедру біології Львівського медичного інституту. Нарешті можна було хоч частково зреалізувати свої наукові задуми. Результатом важкої, але цікавої роботи стала кандидатська дисертація. У 1968 р. З. Служинська захистила у Львові першу дисертацію з генетики. У 1972 р. успішно відбулася внутрішня апробація докторської дисертації, присвяченої генетичним параметрам пухлин. Ця праця була надзвичайно актуальною, перспективною, оскільки відкривала можливості успішно проводити гормональну терапію хворих на рак молочної залози. Проте в умовах тоталітарної системи до офіційного захисту не допустили. Партком інституту тричі розглядав характеристику Зиновії Служинської і віднайшов 11 вад, першою з яких було „скрыла некоторые факты своей биографии“. У 1967—1972 рр. З. Служинська була вченим секретарем Українського товариства генетиків і селекціонерів, 1976 р. стала доцентом кафедри медичної біології ЛМІ. Тематика наукових досліджень: паразитологія, медична генетика, популяції, демографія, дерматогліфіка, генеалогія. Науковий доробок Зиновії Служинської становить понад 300 наукових праць, 26 методичних розробок, вісім раціоналізаторських пропозицій, сім монографій, п'ять посібників.

Творчого злету набуває діяльність Зиновії Олександрівни в умовах незалежності України. Одна за одною виходять праці, з-поміж яких монографії: „Рід людський в Україні“ (1995), „Рід Калинюків“ (1998), „Рід Білинських“ (1998), „Генеалогія“ (у 2 т., 2000—2003), „Із забуття“ (2002), „Популяції“ (2005), „Літопис роду Волинців“ (2009), посібники: „Спадковість людини — генні та хромосомні хвороби“ (1997), „Медична паразитологія“ (1999), „Медична арахноентомологія“ (2000). Надзвичайно вагомою є праця над перекладом з англійської мови I і II видання „Ілюстрованого медичного словника Дорланда“ (2002, 2007).

Із багатої творчої біографії З. Служинської особливо виділяється праця „Від родини до популяції“ (2008), присвячена мільйонам жертв, що загинули від нацистських та комуністичних репресій, голодоморів та депортацій. Це фундаментальне наукове дослідження стосується генезу популяцій, підвалинами яких є родини та роди. Автор слушно зауважує, що їх розвиток не можливо досліджувати без тисячолітньої історії, генетичних та психоетнічних характеристик. У ній є відповіді на питання — де, коли і чому відбулася втрата генофонду, які причини гальмували приріст генетично фертильних популяцій України, на якому етапі історії почався спад народонаселен-

ня, який призвів до від'ємних показників приросту населення в Україні. Олександр Кіцера запропонував вислати цю книжку кожному депутату Верховної Ради, щоб ознайомилися з кількістю жертв, яких забрали нацистська та комуно-більшовицька окупації.

Значне місце у творчому доробку З. Служинської займають також такі дослідження, як „Мар'ян Панчишин — лицар милосердя і науки“ (1993), „Генеалогія українських родин“ (1996), „Покоління, якому не поталанило стати батьками“ (1998), „З історії цитогенетичних досліджень у Львові“ (2000), „З історії зародження медико-генетичних знань і першої поради в Галичині та генфонду українських популяцій“ (2000), „Видавнича діяльність УЛТ у Львові з 1999—2000 рр.“ (2001), „Безумству хоробрих співаємо пісню“ (2001), „Вплив екологічних і соціально-політичних факторів на генфонд популяції“ (2001), „Відлуння голодомору 1933 року“ (2003), „Друковане слово медиків“ (2003), „XV-та Міжнародна конференція з проблем СНІДу“ (2004), „Голод 1933 — геноцид ХХ століття“ (2004), „Вплив соціально-політичних факторів довкілля на генфонд популяцій“ (2005), „Демографічна революція“ (2006), „Генофонд і денационалізація“ (2006), „Зародження медичної генетики в Україні“ (2007), „Відродження генетики після лисенківського періоду“ (2008), „Товариство „Народна лікарня“ і український шпиталь імені Митрополита Шептицького“ (2010), „Різноманітність форм пізнання“ (2010), „Профілактично-освітня діяльність Українського гігієнічного товариства“ (2010), „Організація та діяльність підпільного Українського Червоного Хреста (1943—1950)“ (2010), „Табори для вояків УГА“ (2010).

За редакцією З. Служинської вийшли XVII і XVIII томи „Лікарського збірника“ (2009 і 2010). Лікарська комісія НТШ за фінансування „Свободи“ видала серію поштівок під назвою „Лікарі

УПА — воїни без меча“, присвячену 100-річчю УЛТ. Автор тексту та підбірки світлин — Зиновія Служинська. Відновлена світла пам'ять тих, які віддали життя за незалежну Україну.

Зиновія Служинська — активний учасник усіх з'їздів Всеукраїнського лікарського товариства і Конгресів Світової федерації українських лікарських товариств.

Без Зиновії Олександрівни не обходиться жодна ініціатива благодійних вчинків. Зокрема, організувала допомогу Кіровоградській обласній медичній бібліотеці у вигляді книжок і часописів. У співпраці з доньками — канд. медичних наук Олександром Служинською і головним лікарем Центру профілактики і боротьби зі СНІДом Мар'яною Служинською — видала понад десять брошур і буклетів „Знати, щоб себе оберігати“, присвячених профілактиці СНІДу та хвороб, що передаються статевим шляхом. Разом із головою секції „Український родовід“ обласного Товариства „Просвіта“ Адріаною Огорчак доклала багато зусиль для залучення до генеалогічних досліджень науковців і аматорів Київської, Дніпропетровської, Харківської, Донецької, Закарпатської, Полтавської та інших областей.

Зиновія Служинська — неповторна постать наукового і товариського життя, яскравий приклад обдарованого українського науковця, відомого в Україні і поза її межами. Їй притаманна феноменальна ерудиція, багатогранність таланту, сучасне наукове мислення, невтомна праця для добра людини і нації. Зиновія Олександрівна продовжує активно працювати на зміцнення авторитету української медичної науки й майбутнє України.

З нагоди 75-річчя бажаємо шановній Зиновії Олександрівні здоров'я, творчої наснаги і ще багато років плідної праці на користь української науки.

*Президія НТШ,
Лікарська комісія НТШ*

1998 р. з нагоди 125-річчя НТШ у відродженому Товаристві у Львові відновлено традицію обрання закордонних дійсних членів. Одним із шести знаних науковців з-поза меж України, що увійшли до нового корпусу іноземних членів НТШ, став сербський історик, член Сербської академії наук і довголітній член товариства Матиця Сербська (Матица Српска) — професор

Чедомир Попов, якому в 2011 р. виповнюється 75 років. Вчений приєднався до когорти українських та зарубіжних дійсних членів Товариства 22 жовтня 1998 р. на рекомендацію Історичної комісії Історично-філософської секції НТШ у Львові.

Чедомир Попов народився 15 березня 1936 року в с. Меленець, що у провінції Воеводина (нині — Республіка Сербія), у сім'ї учителів та службовців. Середню освіту здобув у школах рідного села Меленці та сусіднього Ковачиці, а згодом навчався у гімназії у м. Зренянина, яку закінчив 1954 р.

Того ж року вступив на нововідкритий філо-

софський факультет Університету в Новому Саді, де навчався на історичному відділенні. 1959 р. здобув диплом цього вишу.

1 лютого 1960 р. Чедомира Попова обирають асистентом кафедри загальної історії нових віків філософського факультету Новосадського університету. У 1959/1960 н. р. проходив стажування в університеті Страсбурга (Франція), що дало початок багаторічним науковим дослідженням ученого в галузі історії міжнародних відносин.

У червні 1970 р. Чедомир Попов здобув науковий ступінь доктора, захистивши дисертацію на тему „Сербсько-французькі міждержавні відносини з часу Франкфуртського миру 1871 р. до Берлінського конгресу 1878 р.“

Два роки поспіль був деканом філософського факультету та очолював його раду (1979—1981), а також впродовж чотирьох років обіймав посаду директора Інституту історії Воеводина (1970—1974). Ч. Попов — науковий консультант шести докторських дисертацій, член низки сербських та іноземних наукових асоціацій.

У Новосадському університеті вчений пропрацював усе своє життя, пройшовши всі щаблі викладацької кар'єри. 1 жовтня 2000 р. вийшов на заслужений відпочинок.

У підсумку науково-дослідної праці вченого — 13 монографій і приблизно 370 наукових